

ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ІОНУШАС СЕРГІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ

УДК 342.5

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ**

12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у відділі моніторингу законодавства Інституту законодавства Верховної Ради України

Науковий керівник: доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
КУЯН ІРИНА АНАТОЛІВНА,
Інститут законодавства Верховної Ради України,
завідувач сектору експертних робіт відділу
проблем розвитку національного законодавства,

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
ГРИЦАЄНКО ЛЕОНІД РОМАНОВИЧ,
Чорноморський національний університет імені
Петра Могили
завідувач кафедри конституційного та
адміністративного права і процесу

кандидат юридичних наук
ОЛЬШАНЕЦЬКИЙ ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ,
Керівник Галицької окружної прокуратури м. Львова

Захист відбудеться *14 травня 2021 р.* об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.867.01 в Інституті законодавства Верховної Ради України за адресою: 04053, м. Київ, провулок Несторівський, 4.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту законодавства Верховної Ради України за адресою: 04053, м. Київ, провулок Несторівський, 4.

Автореферат розісланий 13 квітня 2021 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

О.М. Биков

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Модернізація в Україні всіх сфер життєдіяльності суспільства як невідпинний процес і вимога часу ставить перед юридичною наукою, і особливо, наукою конституційного права завдання забезпечення якісної трансформації державних і правових інститутів на основі засадничих положень Конституції України, врахування міжнародних стандартів у відповідній сфері та використання позитивного досвіду зарубіжних країн. А швидкий темп запроваджуваних в останні роки реформ в державі зумовлює необхідність системного осмислення змісту політико-правових перетворень та трансформації елементів державного механізму в процесі самих перетворень.

На особливу увагу заслуговує конституційний інститут прокуратури. Перманентний процес реформування прокуратури, спрямований на оптимізацію системи (структури) і функцій цього державного органу відповідно до європейських стандартів, на підвищення його ролі у сприянні здійсненню правосуддя та забезпеченні законності є характерною особливістю стану цього конституційного інституту, що актуалізує дослідження його проблематики.

Враховуючи постійну актуальність питання забезпечення законності в державі та важливу роль прокуратури у державному механізмі, у правоохоронній діяльності, а також необхідність якісного оновлення цього інституту як інструменту правозабезпечення, закономірною видається увага науковців різних юридичних спеціальностей до проблематики організації і діяльності прокуратури. Питання реформування прокуратури України, її конституційно-правового статусу були неодноразово предметом уваги вітчизняних науковців.

Внесення змін до Конституції України щодо правосуддя (2016 р.), до процесуального законодавства та новації Закону України «Про прокуратуру» щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури (2019) спричинили суттєві зміни у конституційно-правовому статусі прокуратури України, відбулося перейменування і реорганізація всієї системи прокуратури, уточнено зміст функцій прокуратури, що викликає необхідність переосмислення модернізації прокуратури України на основі генезису цього інституту, змісту поточних трансформацій та перспектив подальшого удосконалення конституційного інституту прокуратури. Стратегічний курс на вступ до Європейського Союзу є вектором модернізації прокуратури України.

Проблематика діяльності органів прокуратури в різні роки була предметом наукових досліджень Є.М. Блажівського, І.В. Вернидубова, Л.Р. Грицаєнка, В.В. Долежана, Ю.М. Дьоміна, П.М. Каркача, В.В. Карпунцова, І.М. Козьякова, О.Л. Копиленка, М.В. Косюти, О.М. Литвака, В.І. Малюги, І.Є. Марочкіна, О.Р. Михайленка, М.І. Мичка, Г.О. Мурашина, М.В. Оніщука, М.А. Погорєцького, Ю.Є. Полянського, С.В. Прилуцького, Н.О. Рибалки, М.В. Руденка, Г.П. Середи, М.М. Стефанчук, Р.О. Стефанчука, В.В. Сухоноса, В.Я. Тація, О.М. Толочка, В.Л. Федоренка, О.З. Хотинської-Нор,

Ю.С. Шемшученка, П.В. Шумського, О.В. Щербанюк, М.К. Якимчука, О.Г. Яновської та інших учених.

Окремі питання щодо організації та функціонування прокуратури України розглядали у своїх працях, зокрема: О.В. Анпілогов, С.О. Белікова, О.В.Вакарова, М.І. Гаврилюк, А.В. Губська, К.А. Гузе, А.В. Гусарова, О.В. Драган, Т.О. Дунас, О.Г. Кучер, С.О. Малахов, О.П. Натрус, Н.С. Наулік, Л.С. Нецька, С.В. Подкопаєв, Г.В. Попов, М.М. Руденко, М.І. Сірій, О.Р. Севрук, Г.А. Терещук, В.В. Устименко, В.А. Шатіло, Р.М. Шестопапов, Н.Я. Якимчук та ін.

В останні роки науковий інтерес до інституту прокуратури зумовлений системними змінами законодавства. У зв'язку з цим слід відзначити дисертаційні дослідження М.М. Стефанчук «Теоретико-методологічні та організаційно-правові засади реалізації прокуратурою України представницької функції» (2018), І.І.Шведа «Місце органів прокуратури в механізмі забезпечення конституційної безпеки держави» (2018); І.В. Ольшанецького «Конституційно-правові засади інституту ювенальної прокуратури в Україні» (2018); О.Ю. Торяника «Конституційно-правовий статус прокуратури України» (2018), Д.М. Добровольського «Незалежність як засада організації та діяльності органів прокуратури» (2017), О.В. Хорсуненка «Прокуратура України та країни-членів Європейського Союзу: порівняльне дослідження» (2019), Д.С. Д'ячкова «Принципи організації та діяльності прокуратури України в умовах її реформування» (2018).

Водночас, враховуючи ключову роль Конституції України у формуванні державних і правових інститутів, системи права й засадниче її значення для модернізаційних процесів в державі, на сьогодні існує необхідність комплексного дослідження конституційно-правових засад модернізації інституту прокуратури з урахуванням міжнародних стандартів організації і діяльності прокуратури та тенденцій розвитку цього інституту в зарубіжних країнах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано у межах плану науково-дослідних тем Інституту законодавства Верховної Ради України: «Конституціоналізм у державо- та правотворенні України: стан, проблеми та перспективи» (державний реєстраційний № 0111U002227); «Організація моніторингу ефективності законодавства та прогнозування наслідків його застосування» (державний реєстраційний № 0104U006941).

Метою дисертаційного дослідження є розкриття змісту конституційно-правових засад модернізації інституту прокуратури України та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення конституційно-правового статусу прокуратури України.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких основних дослідницьких завдань:

- охарактеризувати етапи реформування і зміст трансформацій конституційного інституту прокуратури України;

- визначити місце і роль прокуратури в системі поділу державної влади України у зв'язку із конституційною модернізацією;
- охарактеризувати зміст та обсяг конституціоналізації інституту прокуратури в зарубіжних країнах під кутом зору принципу поділу влади;
- визначити зміст і характер трансформації представницької функції прокуратури в контексті конституційної модернізації;
- розкрити конституційні засади прокурорської діяльності з кримінального переслідування та підтримання публічного обвинувачення в суді;
- охарактеризувати конституційні засади організації прокуратури України та визначення її системи;
- визначити зміст форм і методів діяльності прокуратури України в контексті модернізації її функцій;
- розкрити конституційно-правовий статус прокурора під кутом зору специфіки функціональної діяльності прокуратури.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв'язку і на основі модернізації конституційного інституту прокуратури України.

Предметом дослідження є конституційно-правові засади модернізації інституту прокуратури України.

Нормативно-правовою базою дослідження є Конституція України та чинне законодавство України, що регулює питання організації і діяльності прокуратури.

Методи дослідження. Обґрунтованість і достовірність наукових результатів забезпечені використанням системи філософсько-світоглядних, загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання природи, суті і змісту модернізації конституційного інституту прокуратури України.

Важливу роль у дослідженні відіграли філософські методи, серед яких провідне місце посідають історичний і діалектичний методи. Застосування історичного методу дозволило розкрити генезис інституту прокуратури України в аспекті його конституційного розвитку (підрозділ 1.1), правову природу та особливості формування представницької функції прокуратури в Україні (підрозділ 2.1). Діалектичний метод сприяв обґрунтуванню змісту модернізації конституційно-правового інституту прокуратури.

Серед загальнонаукових методів пізнання були затребувані системний та структурно-функціональний метод. Системний метод дозволив комплексно дослідити розкриття принципів правової демократичної держави у змісті модернізаційних процесів інституту прокуратури, характер взаємозв'язку елементів системи прокуратури (підрозділ 3.1), елементів конституційно-правового статусу прокурора (підрозділ 3.3). Структурно-функціональний метод був використаний при дослідженні місця і ролі прокуратури в системі поділу державної влади в Україні (підрозділ 1.2), системи прокуратури (підрозділ 3.1), форм і методів прокурорської діяльності для виявлення зв'язку між ними в контексті модернізації функцій прокуратури (підрозділ 3.2). Метод моделювання був використаний при дослідженні структури і функцій

прокуратури України, органів прокуратури в зарубіжних країнах (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1).

Порівняльно-правовий метод, що був використаний у дослідженні інституту прокуратури зарубіжних країн (підрозділ 1.3), дозволив узагальнити і порівняти зміст та обсяг його конституційно-правового регулювання в країнах з різними формами правління, виявити закономірності щодо місця прокуратури в системі поділу влади, особливості її системи залежно від форми правління, державного режиму і форми територіального устрою, а також узагальнити і порівняти особливості реалізації представницької функції та діяльності з кримінального переслідування прокуратури в зарубіжних країнах (підрозділи 2.1, 2.2).

Формально-юридичний метод був застосований в процесі дослідження вітчизняної моделі інституту прокуратури та вивчення законодавчих актів зарубіжних країн (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2., 3.3).

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що дисертація є одним з перших комплексних досліджень, в якому систематизовано та розкрито низку важливих для теорії і практики інституту прокуратури України положень щодо його модернізації, серед яких найсуттєвішими є:

уперше:

аргументовано, що модернізація конституційного інституту прокуратури як один з напрямів реформування державного механізму в Україні відбувається як планомірний процес розвитку ключових конституційних принципів правової демократичної державності у конституційно-правовому статусі, змісті організації та у функціонуванні прокуратури України з метою наближення перспектив членства України в Європейському Союзі;

доведено, що прокуратура як суміжний із судовою владою інститут, за змістом конституційних функцій та визначених у законодавстві повноважень щодо забезпечення законності діяльності органів (посадових осіб) державної влади є «дотичною» до всіх гілок державної влади. Компетенційно прокуратура не може бути «вміщена» в рамки якоїсь однієї з гілок державної влади – законодавчої, виконавчої чи судової, що зумовлено її поліфункціональним статусом;

визначено, що в процесі модернізації прокуратури та переорієнтації її на суспільство, методична складова прокуратури значно розширюється за рахунок оновлення механізмів комунікації з громадськістю, переформатування приймалень громадян, запровадження інструментів е-комунікації, е-координації тощо;

визначено, що на сучасному етапі модернізації прокуратури зміни у формах і методах її діяльності обумовлені скороченням наглядових повноважень та впровадженням цифрових технологій у прокурорську діяльність, розвитком цифровізації прокурорської діяльності, що відповідає впроваджуваному в Україні концепту цифрової держави;

аргументовано, що нова модель людського та організаційного розвитку прокуратури як перспективний напрям модернізації прокуратури спрямована на оновлення процедури добору кадрів, що має сприяти якісному оновленню

прокуратури фахівцями нової професійної генерації та підвищить рівень її професійного потенціалу. А справедлива система оцінювання якості роботи прокурора має створити умови для кар'єрного зростання фахівців відповідно до особистих досягнень. У комплексі це створює міцні організаційні засади оптимізації системи прокуратури;

визначено, що запровадження у системі прокуратури прокурорського самоврядування є свідченням демократизації цієї системи, що відповідає вимогам Конституції України про демократичну та правову державу;

удосконалено:

рекомендації щодо приведення у відповідність з положеннями Конституції України норм Закону України «Про прокуратуру» в частині функцій прокуратури;

підходи до визначення державного інтересу, що має бути об'єктом представництва прокуратурою для захисту в суді. Це неперсоніфікований інтерес, що відображає визначені в Конституції та законодавстві України цілі, задачі, обов'язки (пріоритети) держави;

пропозиції щодо розуміння та розвитку в законодавстві таких принципів організації прокуратури як: єдність, централізація, незалежність, єдиноначальність. Принцип централізації має бути ключовим у побудові і функціонуванні системи прокуратури. Утворення спеціалізованих прокуратур в рамках єдиної системи не призводять до її роз'єднання, натомість йдеться про об'єктивно зумовлене структурування;

набули подальшого розвитку:

положення щодо генези конституційного інституту прокуратури України, етапів його реформування і змісту модернізації на різних періодах конституційного розвитку;

положення щодо змісту конституційного інституту прокуратури України як системи норм конституційного права, що визначає загальні засади організації і діяльності прокуратури і встановлює конституційно-правовий статус прокуратури України;

положення про обумовленість моделі прокуратури в зарубіжних країнах формою державного правління, формою територіального устрою, а також особливостями механізму поділу державної влади. Трансформація моделі прокуратури як конституційного інституту загалом залежить від потреб забезпечення системи поділу влади, законності в державі і суспільстві;

положення, що конституціоналізація прокурорської діяльності щодо кримінального переслідування є необхідною, оскільки без її конституційного опосередкування, конституційний інститут прокуратури як такий не набуває рис логічно завершеного за формою і за змістом. При цьому закріплення функції кримінального переслідування в Основному Законі України без визначення її основних ознак є виправданим з огляду на перспективи її уточнення і розвитку у профільному законодавстві.

Практичне значення одержаних результатів визначається їх актуальністю, новизною та сформульованими загальнотеоретичними і

прикладними висновками. Сформульовані у дисертації висновки, положення і пропозиції можуть бути використані:

у законотворчій діяльності – при підготовці законопроектів щодо удосконалення інституту прокуратури України;

у науково-дослідній роботі – для подальшого опрацювання проблематики модернізації конституційного інституту прокуратури, а також для розвитку відповідних досліджень у галузі конституційного права, проблем теорії і практики прокурорської діяльності, правосуддя;

для удосконалення прокурорської діяльності, зокрема, при розробці стандартів діяльності прокурорів, методичних рекомендацій та впровадження нових методів діяльності прокуратури, використання в аналітичній і методичній роботі прокуратури, при розробці стратегії розвитку прокуратури;

у навчальному процесі – для підготовки відповідних розділів навчальних видань з конституційного права України, спецкурсів з питань прокурорської діяльності, для навчально-методичного забезпечення викладання відповідних навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах юридичного профілю, а також для теоретичної (первинної) підготовки прокурорів та підвищення кваліфікації прокурорів.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним дослідженням актуальної наукової проблеми. Основні теоретичні положення та висновки, що характеризують наукову новизну та практичне значення є результатом особистих досліджень, що були здійснені дисертантом на основі аналізу нормативних та наукових джерел. Висновки і положення дисертації мають самостійний характер. Наукові публікації автора повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, рекомендації та висновки дисертаційної роботи були обговорені на засіданні відділу моніторингу законодавства Інституту законодавства Верховної Ради України.

Результати наукового дослідження були оприлюднені на трьох науково-практичних конференціях. У тому числі: на Міжнародній науково-практичній конференції «Право як ефективний суспільний регулятор» (м. Львів, 14–15 лютого 2020 р.; тези опубліковано); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Дніпро, 6–7 березня 2020 р.; тези опубліковано); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення» (м. Запоріжжя, 24–25 липня 2020 р.; тези опубліковано).

Публікації. Основні теоретичні положення, висновки та узагальнення дисертаційної роботи знайшли своє відображення у 4 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України в галузі юридичних наук, 1 статті у науковому періодичному виданні юридичного профілю зарубіжної країни, 3 тезах наукових доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг роботи. Робота містить анотації українською та англійською мовами, список публікацій автора за темою дисертації, вступ, три

розділи, які охоплюють вісім підрозділів, висновки, список використаних джерел (298 позицій на 32 стор.). Повний обсяг дисертації становить 252 стор.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження і з'ясовується рівень її опрацювання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів, їх апробація, міститься інформація щодо публікацій, структури та обсягу дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження конституційного інституту прокуратури України» складається з трьох підрозділів, у яких розкривається генеза конституційного інституту прокуратури, зміст основних реформ, місце і роль прокуратури в системі поділу державної влади України, конституціоналізація інституту прокуратури в системі поділу державної влади в зарубіжних країнах.

Підрозділ 1.1 «Генезис конституційного інституту прокуратури України» присвячено дослідженню етапів розвитку конституційного інституту прокуратури України. Визначено, що інститут прокуратури як система норм конституційного права, що визначає загальні засади організації та діяльності прокуратури, встановлює конституційно-правовий статус прокуратури України є складовою більш загального інституту конституційного права – інституту конституційних засад державної влади та безпосередньо пов'язаний з інститутами загальних засад конституційного ладу, прав і свобод людини і громадянина, парламентаризму, президентства, судової влади, конституційно-правової відповідальності.

Виділено чотири етапи модернізації конституційного інституту прокуратури. Особливістю першого етапу формування конституційного інституту прокуратури (1991-1996 р., до прийняття Конституції України 1996 р.) були суттєві розбіжності у правовому статусі прокуратури, визначеному у Конституції України (1978 р.), Конституційному договорі між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття Конституції України (1995 р.) та Законі України «Про прокуратуру» (1991 р.). З прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. прокуратура України отримала якісно нове конституційне підґрунтя і в цьому плані можемо вести мову про оформлення конституційного інституту прокуратури України та перебіг другого етапу (до 2014 р.).

Третій етап (2014 – по 2019 рр.) характеризується значним обмеженням наглядових повноважень прокуратури, як вимоги на шляху до європейської інтеграції. Відбулося формування прокуратури України змішаного типу. Із внесенням змін до Конституції України (щодо правосуддя) прокуратура набула ролі суміжного із судовою владою державно-правового інституту. Таким чином, створено правові засади забезпечення незалежності прокуратури від інших органів державної влади у здійсненні повноважень, збереження її політичної нейтральності. Крім того, з метою зміцнення незалежності прокурорів, Законом України «Про прокуратуру» (2014) започатковано

прокурорське самоврядування, що є проявом демократизму в організаційних засадах прокуратури та свідченням розвитку конституційних засад демократичної держави.

Четвертий етап обумовлений внесенням змін до Закону України «Про прокуратуру» у 2019 році триває до сьогодні. Він характеризується суттєвою подальшою модернізацією інституту прокуратури - введенням нової структури прокурорських органів (відбулося перейменування і реорганізація всієї системи прокуратури), уточнено функції прокуратури, розширено повноваження Генерального прокурора в частині права на утворення спеціалізованих прокуратур. В цілому можна відзначити значне наближення інституту прокуратури України до європейських стандартів.

Негативною тенденцією поточного періоду модернізації прокуратури, схожою із першим періодом інституту прокуратури (до прийняття Конституції України 1996 р.), є невідповідність положенням Конституції України визначеного у профільному Законі про прокуратуру її правового статусу, що свідчить про необхідність його коригування. В цілому модернізація інституту прокуратури змістовно обумовлена реформами щодо правосуддя, децентралізації влади та є складовою і одним з напрямів реформування механізму держави.

Підрозділ 1.2 «Місце і роль прокуратури в системі поділу державної влади України» присвячено дослідженню актуального та дискусійного питання про призначення прокуратури в державі, що проведено на основі змісту визначених у Конституції України видів прокурорської діяльності під кутом зору статусу прокуратури як суміжного із судовою гілкою влади інституту.

На основі аналізу низки законів України визначено, що прокуратура як суміжний із судовою владою інститут, за змістом конституційних функцій та визначених у законодавстві повноважень щодо забезпечення законності є «дотичною» до всіх гілок державної влади. З огляду на зміст і широту її повноважень, компетенційно прокуратура не може бути «вміщена» в рамки якоїсь однієї з гілок державної влади – законодавчої, виконавчої чи судової, що зумовлено її поліфункціональним статусом.

Підрозділ 1.3 «Конституціоналізація інституту прокуратури в системі поділу державної влади в зарубіжних країнах» присвячено дослідженню змісту та обсягу конституційної регламентації інституту прокуратури, взаємозв'язку прокуратури з органами різних гілок державної влади в зарубіжних країнах.

На основі вивчення організаційних та функціональних особливостей моделей прокуратури у країнах з республіканською формою правління – президентською (США), парламентською (ФРН, Австрія, Чехія) та змішаною, напівпрезидентською (Франція, Італія, Польща), досвіду інших європейських країн визначено низку закономірностей щодо місця і ролі прокуратури в системі поділу влади. Відзначено, що у системах правління змішаного типу інститут прокуратури, як правило, об'єктивується в конституційних актах, таким чином, конституційний статус прокуратури слугує своєрідною гарантією балансу між органами всіх гілок державної влади.

Своя специфіка притаманна моделям прокуратури в країнах на теренах колишнього СРСР, у яких модернізація інституту прокуратури відбувається у зв'язку з трансформацією всієї державної організації на основі відповідного рівня правової культури, традицій, політичних цілей та задач, що ставляться суспільством на відповідному етапі свого розвитку. Модель інституту прокуратури в парламентських республіках (країни Балтії – Естонія, Латвія) можна охарактеризувати як гнучку, що не передбачає конструювання та визначення функцій прокуратури в конституційних актах. Характерною особливістю прокуратури в державах з президентськими системами пострадянського типу (Росія, Білорусь, республіки Середньої Азії) є: жорстка централізація і підпорядкованість президентській владі організаційної структури, переважно загально наглядовий тип, а також чітко визнаний конституційний статус. Зміни у конституційному статусі прокуратури в Молдові, Вірменії, Грузії свідчать про значне наближення моделей прокуратури в них до європейських стандартів та демократизацію їх політико-правових систем.

Розділ 2 «Конституційно-правові засади функціонування прокуратури України» складається з 2 підрозділів у яких розкривається питання змісту представницької функції прокуратури в контексті конституційної модернізації у сфері правосуддя та конституційні засади прокурорської діяльності з кримінального переслідування і підтримання публічного обвинувачення в суді.

Підрозділ 2.1 «Трансформація представницької функції прокуратури в контексті конституційної модернізації» присвячено дослідженню змісту і напрямів реалізації представницької функції прокуратури в контексті модернізації інституту прокуратури з погляду конституційно-правових позицій. Відзначено, що виокремлення в законодавстві представницької функції прокуратури в Україні є наслідком та результатом трансформації наглядової сутності прокуратури та, в загальному, проявом еволюції демократичної і правової державності в Україні.

Аргументується необхідність повернути до часу прокурорам право представництва в суді інтересів осіб, які не спроможні з будь-яких причин (а особливо, неповнолітніх та осіб похилого віку) самостійно захистити свої права в суді. Вказується, що представництво в суді інтересів держави в особі державних компаній може мати місце з урахуванням належності таких компаній до оборонного комплексу виходячи з потреб національної безпеки.

Субсидіарна роль прокурора щодо представництва інтересів держави в суді обумовлена наглядовою природою цієї функції, що проте не відмінє аксіологічної складової у понятті інтересів держави. Обстоюється позиція щодо державного (публічного) інтересу, який має бути об'єктом представництва прокуратури для захисту в суді як неперсоніфікованого інтересу, спрямованого на укріплення цілісності суспільства, забезпечення його розвитку. Загальним об'єктом представницької діяльності прокуратури в суді мають бути базові цінності суспільства, що забезпечують його функціонування та розвиток як організованої політико-правової єдності і цілісності. Це потреби суспільства,

які визначені в Конституції та законодавстві України як цілі, задачі, обов'язки (пріоритети) держави.

Доводиться, що безпосередньо державний (публічний) інтерес як об'єкт реалізації представницької функції прокуратури має включати: забезпечення прав і свобод людини, тому числі, захист прав дитини; суверенітету, національної безпеки і територіальної цілісності держави; захист об'єктів права власності Українського народу, в тому числі землі, що є національним багатством та перебуває під особливою охороною держави; забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України; належний правовий режим публічних фондів грошових коштів, об'єктів державної і комунальної власності, що є матеріальною основою діяльності держави і її суверенітету; протидія корупції; захист довкілля та культурної спадщини.

Підрозділ 2.2 «Конституційні засади прокурорської діяльності з кримінального переслідування та підтримання публічного обвинувачення в суді» присвячено дослідженню нормативної регламентації діяльності прокуратури з кримінального переслідування та підтримання прокурором публічного обвинувачення в суді на рівні Основного Закону України.

Встановлено, що питання функціонального спрямування прокурорської діяльності щодо кримінального переслідування продовжує залишатись дискусійним в юридичній літературі як в частині визначення понять, так і щодо характеру і змісту цього виду прокурорської діяльності.

Акцентовано на засадничому значенні конституційних принципів для розуміння правової природи діяльності прокуратури щодо кримінального переслідування. По-перше, принципу правової держави та положень Конституції України про те, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, а органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст.19). По-друге, принципів положеннях щодо забезпечення прав людини (ст. 58, 60, 61, 62 Конституції України).

Проведено аналіз міжнародно-правових стандартів в частині унормування функції кримінального переслідування. Наголошено, що в самому понятті «кримінальне переслідування» відображається сутність змагального способу підготовки і підтримання обвинувачення. Зважаючи на те, що кримінальний процес виступає системним явищем, то функції кримінального переслідування і обвинувачення постають в якості взаємопов'язаних.

Аргументовано, що конституціоналізація прокурорської діяльності в розрізі функції кримінального переслідування є необхідною, оскільки без її конституційного опосередкування, конституційний інститут прокуратури як такий не набуває рис логічно завершеного за формою і за змістом. При цьому закріплення в Конституції України функції кримінального переслідування, без визначення її основних ознак, є виправданим, з погляду перспектив її уточнення і розвитку у профільному законодавстві.

Розділ 3 «Конституційні засади системи прокуратури України» складається з трьох підрозділів у яких розкривається питання модернізації системи прокуратури України, форм і методів діяльності прокуратури України в контексті модернізації її конституційних функцій, конституційно-правовий статус прокурора в Україні.

У підрозділі 3.1 *«Модернізація системи прокуратури України: у пошуку оптимальної моделі»* досліджено організаційну систему прокуратури України та розкрито її основні принципи. Приділено увагу аналізу актів європейського права у питанні визначення критеріїв побудови системи органів прокуратури. Зауважено, що на рівні Європейського Союзу, стосовно даного питання, відсутні стандарти у виді жорстких правил, натомість мають місце норми європейського м'якого права. Загальні принципові положення актів європейського права щодо системи прокуратури можна розглядати в якості модернізаційних векторів для удосконалення конституційно-правового інституту прокуратури.

Охарактеризовано історіографічні моменти щодо законодавчого визначення системи прокуратури України. Акцентовано, що модель прокуратури безпосередньо обумовлена функціональними характеристиками та відтворюється у принципах побудови системи цього державного органу.

Дослідження моделі прокуратури на основі функціонального підходу дало підстави виділити переваги прокуратури багатофункціонального (змішаного) типу. Цей тип можна вважати особливістю перехідного модернізаційного періоду.

Підкреслюється значущість принципу централізації у побудові і функціонуванні системи прокуратури. Безпосередній вияв цей принцип знаходить у конституційно-правовому статусі Генерального прокурора.

Позитивно оцінено законодавче закріплення права Генерального прокурора на утворення спеціалізованих ланок прокуратури, оскільки це дозволить оперативно відреагувати на потреби забезпечення законності у відповідних сферах чи галузях.

Система прокуратури України, визначена змінами до Закону України «Про прокуратуру» (2019 р.), обумовлена новаціями у адміністративно-територіальному устрої внаслідок запровадження реформи із децентралізації державної влади та реформи щодо правосуддя. Вона є достатньо логічною і виваженою, що має забезпечувати виконання прокуратурою своїх завдань на належному рівні.

Підрозділ 3.2. *«Форми і методи діяльності прокуратури України в контексті модернізації її конституційних функцій»* присвячено дослідженню форм та методів прокурорської діяльності. На основі загальнонаукових підходів до розуміння категорій «форма» і «зміст», врахування їх розробок юридичною наукою, охарактеризовано новації у формах і методах діяльності прокуратури в контексті модернізації її функцій.

Наголошено на невідповідності Конституції України змісту визначеної у Законі України «Про прокуратуру» функції щодо організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Зауважено, що положення Конституції

охоплюють більш широко форми діяльності прокуратури на стадії досудового розслідування.

Акцентовано на зростанні значення організаційних методів прокурорської діяльності у зв'язку із запровадженням відповідно до Закону прокурорського самоврядування. В контексті модернізації прокуратури та переорієнтації її на суспільство методична складова прокуратури має значно розширитися за рахунок оновлення механізмів комунікації з громадськістю, переформатування приймалень громадян, запровадження інструментів е-комунікації, е-координації тощо, адже створення нової моделі людського та організаційного розвитку є важливим напрямом модернізації прокуратури. Соціально-психологічні методи будуть все більше затребувані в контексті формування зразкових сучасних практик професійного розвитку та мотивації працівників прокуратури.

На сучасному етапі модернізації інституту прокуратури зміни у формах і методах діяльності прокуратури обумовлені скороченням наглядових повноважень та все більшим впровадженням цифрових технологій у прокурорську діяльність, розвитком цифровізації прокурорської діяльності, що відповідає впроваджуваному в Україні концепту цифрової держави.

Підрозділ 3.3 «Конституційно-правовий статус прокурора в Україні» присвячено дослідженню поняття та структурних елементів, які включаються до конституційного статусу прокурора в Україні. Розглянуто співвідношення понять загального, спеціального та індивідуального правового статусу.

Визначено, що конституційно-правовий статус прокурора обумовлюється конституційно-правовим статусом прокуратури у механізмі держави, функціональними, векторними спрямуваннями даного органу, які закріплені в Конституції. Характеристика правового статусу прокурора, його елементів повинна відбивати реальну роль останнього в системі органів прокуратури і підкреслювати специфіку його правового становища порівняно з іншими державними (публічними) службовцями.

Доведено, що створення нової моделі людського та організаційного розвитку прокуратури як напрям модернізації прокуратури передбачає оновлення процедури добору та стандартів професійної поведінки, що має сприяти якісному оновленню прокуратури фахівцями нової професійної генерації та підвищить рівень її професійного потенціалу.

Аргументовано, що специфіка функціональної діяльності органів прокуратури зумовлює необхідність таких особливостей правового статусу прокурора як підвищений правовий і соціальний захист, додаткову відповідальність і високі професійні вимоги до осіб, які працюють в органах прокуратури, спеціальний порядок підготовки прокурорів, що у сукупності забезпечують ефективність і високий професіоналізм прокурорської діяльності. Поточний етап модернізації прокуратури значною мірою є спрямований на оновлення цих елементів статусу прокурора, що створює міцні організаційні підстави оптимізації системи прокуратури.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано теоретичні положення та внесено пропозиції щодо конституційно-правових засад модернізації інституту прокуратури України.

1. Модернізація конституційного інституту прокуратури є складовою та одним з напрямів удосконалення державного механізму України. Вона відбувається як планомірний процес розвитку ключових конституційних принципів правової демократичної державності у конституційно-правовому статусі, змісті організації та у функціонуванні прокуратури України з метою наближення перспектив членства України в Європейському Союзі.

2. Конституційний інститут прокуратури як система норм конституційного права, що визначає загальні засади організації і діяльності прокуратури, встановлює конституційно-правовий статус прокуратури України є складовою більш загального інституту конституційного права – інституту конституційних засад державної влади та безпосередньо пов'язаний з інститутами загальних засад конституційного ладу, прав і свобод людини і громадянина, парламентаризму, президентства, судової влади, конституційно-правової відповідальності. Цей інститут можна вважати комплексним, міжгалузевим утворенням у змісті якого норми конституційного права виконують провідну роль, встановлюють і визначають конституційно-правовий статус прокуратури як інституту держави, конституціоналізація якого відтворює процес розвитку Конституції і конституційно-правових відносин в Україні.

3. Охарактеризовано найбільш важливі етапи модернізації конституційного інституту прокуратури України:

перший (1991 – 1996 рр., до прийняття Конституції України) - початковий етап формування української моделі прокуратури, її конституційного інституту. Особливістю цього етапу були суттєві розбіжності у правовому статусі прокуратури, визначеному у Конституції України (1978 р.), Конституційному договорі між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття Конституції України (1995 р.) та Законі України «Про прокуратуру» (1991 р.).

З прийняттям Конституції України 1996 р. прокуратура України отримала якісно нове конституційне підґрунтя і в цьому плані можемо вести мову про оформлення конституційного інституту прокуратури України і початок другого етапу (охоплює період 1996 – 2014 рр.) та подальшу його модернізацію. У цей період відбулося остаточне формування прокуратури українського зразка в умовах нової правової дійсності, визначеної положеннями Конституції України, в якій питанням функціонування прокуратури було присвячено окремий розділ;

третій етап (2014 – по 2019 рр.) характеризується обмеженням наглядових функцій прокуратури як вимоги на шляху до європейської інтеграції. Відбулося формування прокуратури України змішаного типу. Із внесенням змін до Конституції України (щодо правосуддя) відбулося звуження конституційного інституту прокуратури внаслідок виключення Розділу VII

«Прокуратура» та доповнення Основного Закону України статтею 131-1, натомість прокуратура набула ролі суміжного із судовою владою державно-правового інституту. Таким чином, створено правові засади забезпечення незалежності прокуратури від інших органів державної влади, збереження її політичної нейтральності;

четвертий етап обумовлений внесенням змін до Закону України «Про прокуратуру» у 2019 році триває до сьогодні. Він характеризується введенням нової структури прокурорських органів (відбулося перейменування і реорганізація всієї системи прокуратури), уточненням функцій прокуратури, розширенням повноважень Генерального прокурора щодо утворення спеціалізованих прокуратур. В цілому можна відзначити значне наближення інституту прокуратури України до європейських стандартів.

Як негативну сучасну тенденцію розвитку інституту прокуратури, схожу із першим його періодом, слід назвати невідповідність положенням Конституції України визначеного у профільному Законі про прокуратуру її правового статусу, що свідчить про необхідність відповідного коригування.

4. Дослідження місця і ролі прокуратури в системі органів державної влади дозволило дійти висновку, що з огляду на зміст і широту її повноважень, компетенційно прокуратура не може бути «утиснута» в рамки якоїсь однієї з гілок державної влади – законодавчої, виконавчої чи судової. За змістом конституційних функцій компетенція прокуратури щодо забезпечення законності є «дотичною» до всіх гілок державної влади, що зумовлено її поліфункціональним статусом.

5. На основі вивчення організаційних та функціональних особливостей моделей прокуратури у країнах з республіканською формою правління – президентською (США), парламентською (ФРН, Австрія, Чехія) та змішаною, напівпрезидентською (Франція, Італія, Польща), досвіду інших європейських країн визначено низку закономірностей щодо місця і ролі прокуратури в системі поділу влади. Відзначено, що у системах правління змішаного типу інститут прокуратури, як правило, об'єктивується в конституційних актах, таким чином, конституційний статус прокуратури слугує своєрідною гарантією балансу між органами всіх гілок державної влади.

Своя специфіка притаманна моделям прокуратури в країнах на теренах колишнього СРСР. Модернізація інституту прокуратури у цих країнах відбувається у зв'язку з трансформацією всієї державної організації на основі відповідного рівня правової культури, політичних традицій та задач, що ставляться суспільством на певному етапі свого розвитку.

6. Методологічне значення для представницької функції прокуратури має розуміння державного інтересу як загальнонаціонального інтересу. До фундаментальних національних інтересів за змістом Конституції України, належить утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Здійснюючи представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права, прокурор реалізує призначення держави та її головний обов'язок – утвердження і забезпечення

прав людини. Вважаємо необхідним повернути прокурорам право представництва в суді інтересів осіб, які не спроможні з будь-яких причин (особливо неповнолітніх та осіб похилого віку) самотійно захистити свої права, що обумовлено недостатньою ефективністю альтернативних правозахисних структур, зокрема інститутів омбудсмана та безоплатної правової допомоги.

7. Субсидіарна роль прокурора щодо представництва інтересів держави в суді обумовлена наглядовою природою цієї функції, що проте не відміння аксіологічної складової у понятті інтересів держави. Обстоюється позиція щодо державного інтересу, який має бути об'єктом представництва прокуратури для захисту в суді як неперсоніфікованого інтересу, що відображає прагнення суспільства і відповідні цілі, задачі держави, які визначено в Конституції та законодавстві України як її обов'язки (пріоритети).

Безпосередньо державний інтерес як об'єкт реалізації представницької функції прокуратури має включати: забезпечення прав і свобод людини, у тому числі, захист прав дитини; суверенітету, національної безпеки і територіальної цілісності держави; захист об'єктів права власності Українського народу, в тому числі землі, що є національним багатством та перебуває під особливою охороною держави; забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України; належний правовий режим публічних фондів грошових коштів, об'єктів державної і комунальної власності, що є матеріальною основою діяльності держави і її суверенітету; протидію корупції; захист культурної спадщини.

8. Засадниче значення для розуміння правової природи діяльності прокуратури щодо кримінального переслідування має конституційний принцип верховенства права. Конституціоналізація прокурорської діяльності щодо функції кримінального переслідування є необхідною, оскільки без її конституційного опосередкування, конституційний інститут прокуратури як такий не набуває рис логічно завершеного за формою і за змістом. При цьому закріплення в Конституції України функції кримінального переслідування без визначення її основних ознак, є виправданим, з погляду перспектив її уточнення і розвитку у профільному законодавстві.

9. Оптимізація системи прокуратури України залежить від розуміння і реалізації в законодавстві таких її принципів як: єдність, централізація, незалежність, єдиноначальність. Аргументовано значущість принципу централізації у побудові і функціонуванні системи прокуратури. Безпосередній вияв цей принцип знаходить у конституційно-правовому статусі Генерального прокурора. Позитивно оцінено законодавче закріплення права Генерального прокурора України на утворення спеціалізованих ланок прокуратури, оскільки це дозволить оперативно реагувати на потреби забезпечення законності. Підвищенню ефективності прокурорської діяльності має сприяти запровадження галузевої та тематичної спеціалізації прокурорів.

Запровадження у системі прокуратури прокурорського самоврядування є свідченням демократизації цієї системи, що відповідає положенням Конституції України про демократичну і правову державу. Актуальним перспективним

завданням є удосконалення системи органів прокурорського самоврядування та забезпечення інституційної незалежності прокуратури.

10. На сучасному етапі модернізації інституту прокуратури зміни у формах і методах діяльності прокуратури зумовлені скороченням наглядових повноважень та впровадженням цифрових технологій у прокурорську діяльність, розвитком цифровізації прокурорської діяльності, що відповідає впроваджуваному в Україні концепту цифрової держави. Необхідно удосконалювати норми відповідного законодавства й саме на рівні нормативно-правових актів повинні бути чітко окреслені інструменти цифровізації в діяльності прокуратури.

11. В контексті модернізації прокуратури та переорієнтації її на суспільство методична складова прокуратури має значно розширитися за рахунок оновлення механізмів комунікації з громадськістю, переформатування приймалень громадян, запровадження інструментів е-комунікації, е-координації тощо, адже створення нової моделі людського та організаційного розвитку є важливим напрямом модернізації прокуратури.

12. Конституційно-правовий статус прокурора обумовлюється конституційно-правовим статусом прокуратури як органу у механізмі держави, його функціональними векторними спрямуваннями, які закріплені в Конституції України. Характеристика правового статусу прокурора, його елементів повинна відбивати реальну роль останнього в системі державних органів і прокуратури та визначати специфіку його правового становища порівняно з іншими державними (публічними) службовцями.

13. Створення нової моделі людського та організаційного розвитку прокуратури як напрям модернізації прокуратури передбачає, зокрема, оновлення процедури добору кадрів та стандартів професійної поведінки, що має сприяти якісному оновленню прокуратури фахівцями нової професійної генерації та підвищить рівень її професійного потенціалу. А справедлива система оцінювання якості роботи прокурора має створити умови для кар'єрного зростання фахівців відповідно до особистих досягнень.

Специфіка функціональної діяльності органів прокуратури зумовлює необхідність таких особливостей правового статусу прокурора як підвищений правовий і соціальний захист, додаткову відповідальність і високі професійні вимоги до осіб, які працюють в органах прокуратури, спеціальний порядок підготовки прокурорів, що у сукупності забезпечують ефективність і високий професіоналізм прокурорської діяльності. Поточний етап модернізації прокуратури значною мірою є спрямований на оновлення цих елементів статусу прокурора, що створює міцні організаційні підстави оптимізації системи прокуратури.

Список публікацій здобувача за темою дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Іонушас С.К. Деякі питання визначення конституційно-правової моделі прокуратури України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2020. № 5. С.49-58.

2. Іонушас С.К. Міжнародні стандарти та зарубіжний досвід конституційно-правового опосередкування функції кримінального переслідування. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №11. С. 239-246.
3. Іонушас С.К. Питання місця і ролі прокуратури України в системі поділу державної влади. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2020. № 6. С.13-24.
4. Іонушас С.К. Тенденції модернізації інституту прокуратури в країнах пострадянського простору. *КЕЛМ*. 2020. № 3 (31). Р.206-213. (Республіка Польща).
5. Іонушас С. Поняття та види форм діяльності прокуратури України: конституційно-правовий аналіз. *Юридична наука*. 2019. № 4. С. 111-117.
Матеріали наукових конференцій:
6. Іонушас С.К. До питання конституційно-правового закріплення кримінального переслідування як виду прокурорської діяльності: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин», м. Дніпро, 6–7 березня 2020 р. – Дніпро: ГО «Правовий світ», 2020. С. 77–80.
7. Іонушас С. Інтереси держави як об'єкт представницької функції прокуратури України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення», м. Запоріжжя, 24–25 липня 2020 року. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 34–37.
8. Іонушас С. Питання змісту конституційно-правового інституту прокуратури України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Право як ефективний суспільний регулятор», м. Львів, 14–15 лютого 2020 р. – Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 45–47.

АНОТАЦІЯ

Іонушас С.К. Конституційно-правові засади модернізації інституту прокуратури України. – Кваліфікована наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Інститут законодавства Верховної Ради України, Київ, 2021.

Дисертацію присвячено розкриттю змісту конституційно-правових засад модернізації інституту прокуратури України та обґрунтуванню пропозицій щодо удосконалення конституційно-правового статусу прокуратури України.

Охарактеризовано чотири етапи модернізації інституту прокуратури (1990-2020 рр.) на основі політичних, програмних документів, проектів конституційних актів та в динаміці конституційних змін і запроваджуваних в державі реформ. Розкрито зміст трансформацій конституційного інституту прокуратури України. Визначено місце і роль прокуратури в системі поділу

державної влади України у зв'язку із конституційною модернізацією. Охарактеризовано зміст та обсяг конституціоналізації інституту прокуратури в зарубіжних країнах під кутом зору принципу поділу влади. Аргументовано необхідність уточнення в Конституції та законодавстві України представницької функції прокуратури у суб'єктному та об'єктному напрямках виходячи з конституційних цінностей і пріоритетів. Розкрито конституційні засади прокурорської діяльності з кримінального переслідування та підтримання публічного обвинувачення в суді. Охарактеризовано конституційні засади організації прокуратури України та визначення її системи, новації у формах і методах прокурорської діяльності та змісті правового статусу прокурора. Аргументовано зміст перспективних напрямів модернізації інституту прокуратури.

Ключові слова: Конституція України, прокуратура України, конституційний інститут прокуратури, модернізація інституту прокуратури, конституційні функції прокуратури, конституційно-правовий статус прокурора.

АННОТАЦІЯ

Ионушас С.К. Конституционно-правовые основы модернизации института прокуратуры Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.02 – конституционное право; муниципальное право.

Институт законодательства Верховной Рады Украины, Киев, 2021.

Диссертация посвящена раскрытию содержания конституционно-правовых основ модернизации института прокуратуры Украины и обоснованию предложений, направленных на усовершенствование конституционно-правового статуса прокуратуры Украины.

Охарактеризованы четыре этапа модернизации института прокуратуры (1990-2020 гг.) на основе политических, программных документов, проектов конституционных актов, в динамике конституционных изменений и внедряемых в государстве реформ. Раскрыто содержание трансформации конституционного института прокуратуры. Определено место и роль прокуратуры в системе органов власти Украины в связи с конституционной модернизацией. Аргументирована необходимость уточнения в Конституции и законодательстве Украины функции представительства прокурором интересом гражданина и государства в суде, конституционализации функции уголовного преследования исходя из содержания конституционных ценностей и приоритетов.

Охарактеризованы конституционные основы организации прокуратуры и определения ее системы в контексте реформ, новации в формах и методах прокурорской деятельности и правовом статусе прокурора. Аргументировано содержание перспективных направлений модернизации прокуратуры.

Ключевые слова: Конституция Украины, прокуратура Украины, конституционный институт прокуратуры, модернизация института прокуратуры, конституционные функции прокуратуры, конституционно-правовой статус прокурора.

SUMMARY

Ionushas S.K. Constitutional and legal bases of modernization of the institute of the Prosecution of Ukraine. - Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on scientific degree of the candidate of legal sciences on a specialty 12.00.02 - constitutional law; municipal law. Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to the disclosure of the content of the constitutional and legal principles of modernization of the institute of the Prosecution of Ukraine and substantiation of proposals for improving the constitutional and legal status of the Prosecution of Ukraine.

Four stages of modernization of the prosecution (1990-2020) are described with taking into account political, program documents, draft constitutional acts and the dynamics of constitutional changes and reforms introduced in the state. The content of transformations of the constitutional institute of the prosecution of Ukraine is revealed.

It is argued that the constitutional institution of the prosecution as a system of constitutional law norms, which determines the general principles of organization and activity of the prosecutor's office, establishes the constitutional and legal status of the prosecution of Ukraine is a part of the general institute of constitutional law – the institute of the constitutional principles of state power. It can be considered as a complex, intersectoral entity, in the content of which the rules of constitutional law play a leading role, establish and determine the constitutional and legal status of the prosecution as a state and legal institute.

The place and role of the prosecution in the system of separation of state power of Ukraine in connection with constitutional modernization is determined. It has been established that the prosecution, as an institution adjacent to the judiciary, is "concerned" with all branches of state power in terms of the content of its constitutional functions and the powers defined by law to ensure legality.

The content and scope of constitutionalization of the institution of the prosecution in foreign countries from the point of view of the principle of separation of powers are described. A number of regularities concerning the place and role of the prosecution in the system of separation of powers depending on the form of government are identified. The tendencies of modernization of the institute of prosecution in the post - Soviet countries in the context of reforming the state organization are characterized.

The content and nature of the transformation of the representative function of the Prosecution of Ukraine in the context of constitutional modernization are determined. The need to clarify in the Constitution and legislation of Ukraine the representative function of the prosecution in the subjective and object areas based on constitutional values and priorities.

The constitutional principles of prosecutorial activity on criminal prosecution and support of state prosecution in court are revealed. The necessity of

constitutionalization of criminal prosecution as a function of the prosecutor's office with the disclosure of its content in the relevant law is argued.

The constitutional principles of the organization of the Prosecutor's Office of Ukraine and the definition of its system are described. The necessity of changes in the prosecutor's office system by the introduced reforms on decentralization of power is argued.

It is proved that the constitutional and legal status of the prosecutor is determined by the constitutional and legal status of the prosecutor's office in the mechanism of the state, the functional directions of this body, enshrined in the Constitution of Ukraine.

Key words: Constitution of Ukraine, Prosecutor's Office of Ukraine, constitutional institute of prosecutor's office, modernization of institute of prosecutor's office, constitutional functions of prosecutor's office, constitutional-legal status of prosecutor.